

Шатковська Д.М.

*Школа вищого корпусу державної служби,
консультант юридичного відділу*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК РЕАЛІЯ ПРАВОВОГО ЖИТТЯ УКРАЇНИ

Говорячи про правове життя сьогоднішньої України, необхідно вказати на наявність низки явищ, котрі поступово набувають все більшої значущості. Серед них, на наше переконання, необхідно вказати правове регулювання медичної діяльності, яке нерідко називають медичним правом. Це реалії нинішнього стану розвитку правової системи України, один із пріоритетів соціальної політики держави. Проблемами юридичного забезпечення медичної діяльності опікуються такі дослідники як Н.Б. Болотіна, С.Б. Булеца, В.О. Галай, Л.М. Дешко, А.П. Зільбер, Л.М. Ліпачова, М.М. Малєйна, О.М. Піщита, О.О. Прасов, Р.О. Стефанчук, В.Ю. Стеценко, С.Г. Стеценко, В.Б. Філатов та ін. Водночас, комплексний характер медичного права засвідчує наявність великої кількості нерозв'язаних теоретико-методологічних та практичних проблем.

Актуальність дослідження правового регулювання медичної діяльності як реалії правового життя України обумовлена низкою факторів, ключовими з яких є:

- суттєві зміни нормативно-правової бази охорони здоров'я України, що призвели до появи цілої низки документів, положення яких присвячені різним аспектам медичної діяльності;
- незадовільний рівень фінансування медичної галузі;
- відсутність страхових механізмів принадання та організації медичної допомоги;
- медичне право як навчальна дисципліна ще не зайняла належного місця в системі підготовки юристів;
- необхідність урахування особливостей праці медичних працівників в контексті соціального забезпечення узагалі та пенсійної реформи зокрема;
- слабка обізнаність переважної більшості пацієнтів у своїх правах та способах їх захисту.

З нашої точки зору, на часі є удосконалення чинного медичного законодавства. Не виключеною є можливість ініціювання та прийняття Медичного Кодексу України як

системоутворюючого документу, котрий акумулював би все поточне медичне законодавство. Ключовими факторами, котрі спричиняють необхідність розробки Медичного кодексу, є наступні:

- відсутність на сьогодні науково-обґрунтованої стратегії законотворчості в сфері медицини;
- необхідність виразної правової регламентації різних систем охорони здоров'я (державної, комунальної та приватної);
- користь як для медичних працівників, так і для пересічних пацієнтів.

Важливим є впровадження медичного права в систему підготовки юристів. Наполягаємо на тій думці, що медичне право як навчальна дисципліна ще не зайняла належного місця в системі юридичної освіти. Причин такого стану є багато, проте одна із найважливіших криється у відсутності чітких погоджених навчальних планів з даної

дисципліни (думається, що це мають бути плани, погоджені в Міністерстві охорони здоров'я та Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту України). Плюс до того, варто було б провести експеримент у декількох провідних юридичних ВУЗах щодо запровадження експериментального курсу з медичного права.

1. Ще одна обставина, котра актуалізує проблематику пошуку шляхів розвитку медичного права в Україні – необхідність урахування особливостей праці медичних працівників в контексті соціального забезпечення узагалі та пенсійної реформи зокрема. Медики у переважній більшості належать до соціально мало захищеної верстви населення. А особливості праці містять цілу низку шкідливих факторів. С.Г. Стеценко справедливо зазначає про зниження престижності професії лікаря, свідченням чого є дві тенденції, що мають місце в Україні: зменшення конкурсів до медичних ВНЗ та суттєве старіння медичних кадрів. Результат – у медицину йдуть не самі здібні та сильні випускники шкіл, а ті, хто уже працює в охороні здоров'я, не надто зацікавлені у підвищенні рівня своїх знань, отриманих 20-30 років тому. Спрацьовує відомий стереотип, згідно з яким «освіта – це те, що залишається у людини, коли все інше забуте» (Стеценко С.Г. Медичне право України: стратегічні напрями розвитку // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2011. – № 4. – с. 5-6).

2. Що ж торкається прав пацієнтів, то зазначимо, що на сьогодні можна констатувати слабку обізнаність переважної більшості пацієнтів у своїх правах та способах їх захисту. Це також фактор, котрий певною мірою гальмує розвиток медичного права. Тут наявні проблеми і теоретико-методологічного характеру, котрі намагається вирішити В.О. Галай. На думку даної дослідниці, до загальних прав пацієнтів належать: право на вибір методів лікування; право на вибір лікаря та лікувального закладу; право на згоду або відмову від лікування тощо (Галай В.О. Реалізація прав людини та громадянина в контексті захисту прав пацієнта: теоретико-правовий аспект: Автореф. дис.. на збод. наук. ступ. канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2010. – с. 8).

Таким чином, на наше переконання, медичне право поступово завоює позиції як частина права, складова юридичної освіти та правової науки і стає все більш помітним явищем правового життя сучасної України.